

ROĐENJA I KRŠTENJA U LABINU OD 1861. DO 1871.

Davor SALIHOVIĆ
Pula, Krležina 27/13

UDK 314.32:929.53>(497.5 Labin)“1861/1871“
392.14:929.53>(497.5 Labin)“1861/1871“
Izvorni znanstveni rad

Ovaj je Rad temeljen na podacima iz matične knjige krštenih župe Labin za razdoblje između 1861. i 1879., a odnosi se, i naslov kaže, na desetljeće od 1861. do 1871. godine. U Radu su, dakle, prikazane neke demografske tendencije Labina i uže mu okolice u promatranom desetljeću, i to: broj rođenih i spolni omjer, sezonski raspored začeca i rođenja, učestalost i ritam poroda, broj i učestalost ranih smrti u novorođenčadi, broj blizanaca i sl., pa konačno i posebnosti grada, koje se ogledaju u djelovanju župnika i babica, ili pak u obredima krštenja, biranja imena novorođenčadi i njihovih kumova, kao i posebnosti seoskih župnih zajednica.

Ključne riječi: Labin, matica krštenih, demografska kretanja, 1861. – 1871.

Keywords: Labin, register of baptisms, demographic trends, 1861 – 1871.

Parole chiave: Labin (Albona), registro dei battezzati, movimenti demografici, 1861 – 1871.

Povijesni kontekst

Nastanjeno još od pretpovijesnog doba, područje je današnjeg grada Labina, zajedno s matičnim mu poluotokom, doživjelo brojne arhontološke, političke, društvene i kulturološke promjene. U starom vijeku, gotovo čitavo jedno tisućljeće, ondje žive Liburni, a prema Bernardu Benussiju, grad je bio i središnjicom liburnske, uvjetno rečeno, upravne jedinice *Phalantes*.¹ Dvama su Histarskim ratovima, najprije u 3., a onda u 2. st. pr. Kr. Rimljani osvojili istarski poluotok do rijeke Raše, a područje Labina, odnosno ondašnje tamošnje liburnsko naselje stoljeće kasnije, pa tako Labin (lat. *Alvona*) uskoro, pod upravom Republike, postaje municipij, a njegovo stanovništvo, upisom u tribut Klaudijevaca, uživa i povlastice rimskoga prava.² Formalnim padom Carstva godine 476. Labin dijeli sudbinu ostatka Italskog poluotoka, pa i čitave Europe. Za trajanja seobe naroda u relativno su kratkom periodu, od pada Carstva pa do početka 9. stoljeća, Labinom vladali Odoakar, Ostrogoti, Bizantinci, Langobardi i konačno Franci, a na čijoj će se političkoj strukturi razvijati sustavi vladanja istarskim poluotokom sve do konačne uspostave mletačko-habsburške granice u

¹ Herman STEMBERGER, *Labinska povijesna kronika*, Narodni muzej Labin, Labin, 1983., str. 9.

² *Isto*, str. 11; usp. također: »Labin«, u: *Istarska enciklopedija* (dalje: *IE*), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2005., str. 430 – dostupno na <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1505> – zadnja provjera 29. travnja 2013.

16. stoljeću.³ Od provala Slavena, pa do njihova konačnog doseljenja u Istru početkom 9. st. i labinsko se stanovništvo suočava sa svim poteškoćama ranosrednjovjekovnog razdoblja, a novo se slavensko stanovništvo, što doznajemo iz Rižanskog placita, našlo i u blizini Labina.⁴ Od tada započinje proces postupne slavenizacije grada, a u kasnom će srednjem vijeku, pa tako neprekinuto i do danas, Labin biti većinski slavenski, odnosno hrvatski grad.⁵

Prethodno pod upravom akvilejskog patrijarha, od 3., odnosno 15. srpnja 1420., prinuđen mletačkom pobjedom u ratu protiv patrijaršije, Labin je pod upravom Venecije, čijim posjedom ostaje sve do pada Republike 1797. godine.⁶ Relativno mirno trostoljetno razdoblje, prekidano nakratko sukobima Cambraiske lige početkom 16., te Uskočkim ratom početkom 17. stoljeća, završilo je krajem 18. stoljeća kada Labin s čitavim poluotokom potpada pod austrijsku vlast, pa nakratko, od 1806. do 1813. (1815.) pripada Napoleonovoj Francuskoj, a onda od Bečkog kongresa 1815. pa sve do kraja Prvoga svjetskog rata, sljedećih, dakle, stotinjak godina grad je pod upravom austrijske krune.

Godine je 1825., spajanjem dvaju istarskih okruga, Istarskog i Riječkog, nova austrijska vlast ujedinila prostor čitava poluotoka u jedinstveni Istarski okrug s devetnaest kotara, a jedan od njih je bio i labinski.⁷ Dugo je 19. stoljeće, počevši od prvih iskustava s napoleonskim idealima, u čitavoj Europi, pa tako i u Habsburškom Carstvu, bilo vrijeme društvenih, uglavnom vertikalnih, promjena, vrijeme buđenja građanske i nacionalne svijesti, doba nacionalno-integracijskih i političkih promjena i procesa. Nakon godine 1848. i kraja *Proljeća naroda* i u Istri se manifestiraju prvi znakovi svijesti o jezičnoj, kulturnoj, mentalnoj, pa konačno i društvenoj sličnosti određenih skupina ljudi, pa započinje proces »nacionaliziranja« etnika, a koji je najlakše iščitati iz sukoba dviju etničkih zajednica – »slavenske« (hrvatske i slovenske) i talijanske. Političku je dimenziju sukob dobio osnutkom Pokrajinskog sabora u Poreču 1861. godine, u vrijeme propasti Bachova apsolutizma i opće demokratizacije monarhije. Tada je ustrojena i nova teritorijalna jedinica, Markgrofovija

³ Maurizio LEVAK, *Slaveni vojvode Ivana. Kolonizacija Slavena u Istri u početnom razdoblju franačke uprave*, Leykam international, d.o.o. – Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Zagreb, 2007., str. 102–115.

⁴ »Labin«, u: *IE*, str. 430 – dostupno na <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1505> – zadnja provjera 29. travnja 2013.

⁵ O etničkim karakteristikama grada, posebno za vremena Mletačke Republike vidi u: Miroslav BERTOŠA, *Istra: Doba Venecije (XVI. – XVIII. stoljeće)*, ZN »Žakan Juri«, Pula, 1995., str. 657–674; ISTI, »Pučanstvo Labina u Vlačičevo doba (s priložima o labinskoj onomastici XVI. i XVII. stoljeća). Prema građi staroga kaptolskog arhiva u Labinu«, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 20, Rijeka – Pula, 1975. – 1976., str. 107–149; ISTI, »Iz ugla povjesničara: toponimi, antroponimi i nadimci u Labinu i na Labinštini u drugoj polovici XVIII. stoljeća«, *Folia onomastica Croatica*, god. 2003. – 2004., knj. 12 – 13, Zagreb, 2006., str. 41–60.

⁶ STEMBERGER, *Labinska povijesna kronika...*, str. 18; usp. i: Marija MOGOROVIĆ CRLJENKO – Branka POROPAT – Tajana UJČIĆ, »Suficit tibi scriber: matična knjiga krštenih župe Labin (1536. – 1583.)«, u: Neven BUDAK (ur.), *Raukarov zbornik. Zbornik u čast Tomislava Raukara*, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005., str. 446.

⁷ Egidio IVETIC (ur.), *Istra kroz vrijeme*, Centro di ricerche storiche, Rovinj, 2009., str. 436.

Istra, koja je i dalje bila, zajedno s Goricom i Trstom kao zasebnom jedinicom, dio Austrijskog primorja.⁸

Polovinom se 19. st., ali i ranije, Labin razvija kao austrijski, carski rudarski grad, a u gradu se, uz prežitke ranijih stoljeća – obrtnike, trgovce, zemljoposjednike i seljake – razvija i radništvo uglavnom povezano s okolnim ugljenokopima.⁹ Zahvaljujući ugljenu, Labinu gravitiraju radnici iz svih krajeva Carstva, pa od početka austrijske vlasti u grad doseljavaju Česi, Hrvati, Slovenci i drugi, što, uz jasan opći demografski rast, utječe na porast broja stanovnika grada. Broj stanovnika grada s pripadajućim mu »podgrađem«, stoga, od god. 1857. do kraja stoljeća raste od početnih 2283 do 4369, a u desetljeću poslije godine 1860. grad ima od oko 2080 do 2700 stanovnika.¹⁰ Prvi se upis u promatranu matičnu knjigu poklapa s godinom osnutka Markgrofovije – 1861., pa se društvene promjene i procesi ovoga razdoblja daju iščitati i iz ondje upisanih podataka.

Rođenja

Iako su matične knjige krštenih, što im i naziv kaže, popis krštenih određene župe, vrlo su mala, ili nikakva odstupanja broja krštenih od broja rođene djece.¹¹ Uglavnom je razlog poklapanju ovih brojeva katolicizam stanovništva, a koji je na čitavom prostoru hrvatskih zemalja bio dominantan nad ostalim religijama što je, u konačnici, dovelo do krštenja (uglavnom) svakog rođenog djeteta u katoličkoj župi. Brojeve, stoga, dobivene analizom labinske matične knjige (1861. – 1879.) možemo smatrati legitimnim izvorom za demografske analize.¹²

U analiziranu je matičnu knjigu u promatranom razdoblju upisano 1412 imena krštene djece, stoga i rođene djece, a od toga je 739 ili 52,33 % dječaka i 673 ili 47,67 % djevojčica (v. Tablica 1., Grafikon 1.). Ovakav je omjer u korist muške djece prisutan i u ostalim istarskim mjestima. U Tinjanu je, naime, u razdoblju od 1847. do 1880., sličnom ovdje

⁸ O nacionalnim, političkim i teritorijalnim promjenama u 19. st. u Istri detaljnije u: Vjekoslav BRATULIĆ, »Političke stranke u Istri za vrijeme narodnog preporoda«, u: Jakša RAVLIĆ (ur.), *Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri*, Matica hrvatska, Zagreb, 1969., str. 289–334; IVETIĆ (ur.), *Istra kroz vrijeme...*, str. 461–474; Dragovan ŠEPIĆ, »O procesu integracije hrvatske nacije u Istri«, u: Mirjana GROSS (ur.), *Društveni razvoj u Hrvatskoj od 16. do početka 20. stoljeća*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1981., str. 251–281; ISTI, »Nacionalna borba u Istri i izbori za Carevinsko vijeće 1907.«, u: RAVLIĆ (ur.), *Hrvatski narodni preporod...*, str. 403–422; »Austrijsko primorje«, u: *IE*, str. 40 – dostupno na <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=134>; »Istarsko okružje ili Istarski okrug (1825. – 1850.)«, u: *IE*, str. 337 – dostupno na <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1238> – zadnja provjera 29. travnja 2013.

⁹ Više u: Ivan ERCEG, »Materijalni uvjeti života i stanovništvo Labinštine (XIX. stoljeće)«, u: Vladislav BRAJKOVIĆ – Vjekoslav BRATULIĆ (ur.), *Labinska republika 1921.*, Sjeveroadrijski institut JAZU, Rijeka, 1972., str. 23–33; STEMBERGER, *Labinska povijesna kronika...*, str. 20.

¹⁰ Podatke o broju stanovnika valja uzeti s oprezom. Više u: ERCEG, »Materijalni uvjeti života...«, str. 32; »Broj stanovnika u Labinu 1869. godine« – dostupno na <http://www.dzs.hr/> – zadnja provjera 2. svibnja 2013.

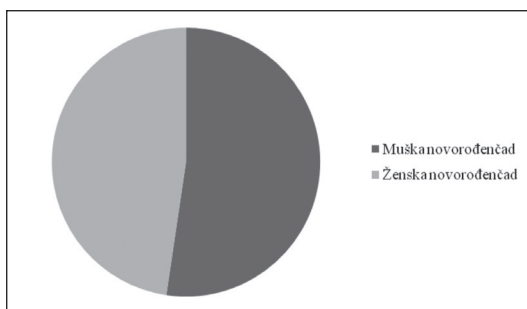
¹¹ Usp. Jakov JELINČIĆ, »Matične knjige s područja Pazinštine do 1945. (1949.) godine«, *Vjesnik Istarskog arhiva*, 2 – 3, god. 1992. – 1993., Pazin 1994., str. 253.

¹² Državni arhiv u Pazinu (dalje: DAPA), HR-DAPA-429, Zbirka matičnih knjiga (dalje: ZMK): 125 Matična knjiga krštenih župe Labin 1861-1879.

promatranom, ostvaren omjer 53,7 : 46,3¹³, a u opširnijim je analizama Marina Budicina¹⁴ pokazano da je više muške djece rođeno i u Vrsaru (51,5 : 48,5), u razdoblju između 1681. i 1780. godine. Od ukupnog je broja rođenih u matičnu knjigu župe Labin upisano 460 krštenika, odnosno njih 32,58 %, koji su rođeni na prostoru neke od manjih župa podređenih Labinskom dekanatu; na prostoru župe Nedeščina (*St. Dominica/Domenica*) rođeno je 216, župe Sv. Lovreč Labinski/Diminići (*St. Laurentii/Lorenzo*) 82 i župe Sv. Lucija/Skitača (*St. Lucia*) 162 krštenika. U matičnoj su knjizi također i imena krštenih iz mjesta izvan labinske župe, ukupno njih 44, i to 38 imena iz župe Sv. Martin/Martinski (*St. Martini*), po dva iz Kršana (*Chersano*) i Plomina (*Fianona*) te po jedno ime iz Novigrada (*Cittanuova*) i Lošinja.

Tablica 1. – ukupan broj rođenih i raspodjela prema spolu (1861. – 1871.)

Godina rođenja	Broj rođenih prema spolu		Ukupno rođenih
	M	Ž	
1861.	51	52	103
1862.	47	62	109
1863.	63	54	117
1864.	67	54	121
1865.	78	62	140
1866.	65	63	128
1867.	64	53	117
1868.	70	73	143
1869.	71	68	139
1870.	78	66	144
1871.	85	66	151
Ukupno	739	673	1412
%	52,33 %	47,67 %	100 %

Grafikon 1. – omjer muške i ženske novorođenčadi (1861. – 1871.)

¹³ Lana KRVOPIĆ, *Matična knjiga krštenih župe Tinjan*, Završni rad na Odsjeku za povijest Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile, Pula, 2012., str. 6.

¹⁴ Marino BUDICIN, »L'andamento della popolazione a Cittanova nei secoli XVI – XVIII«, *Atti del Centro di ricerche storiche Rovigno*, vol XIX, Rovigno, 1989., str. 93; ISTI, »Alcune linee e fattori di sviluppo demografico di Orsera nei secoli XVI – XVIII«, *Atti del Centro di ricerche storiche Rovigno*, vol XVIII, Rovigno, 1988., str. 111–113.

Zahvaljujući povoljnim općim, gospodarskim i političkim, pa i higijenskim uvjetima druge polovice 19. st., u isto je vrijeme nastupio i začetak demografske tranzicije na prostoru hrvatskih zemalja, a u pojedinim je »enklavama«, primjerice, Dubrovniku, proces počeo i ranije.¹⁵ Proces je demografske tranzicije, odnosno imanentni mu bolji uvjeti života, utjecao i na natalitet u Labinu u promatranom razdoblju. Naime, pad mortaliteta, pojave u uskoj svezi sa stilom prehrane i života te higijenskim uvjetima, ispod 30 ‰, uz prisutnost predtranzicijskih stopa nataliteta, karakteristika je rane faze etape demografske tranzicije. Prosječna je stopa u promatranom razdoblju promatranom razdoblju 51,4 ‰, a mortaliteta, karakteristično tranzicijskih, 29,7 ‰ što upućuje na prelazak onodobnog labinskog stanovništva iz predtranzicijske u etapu demografske tranzicije. Kretanje je broja rođene djece od 1861. do 1871. u stalnom porastu s tek manjim padom 1866., 1867. i 1869. godine, a stalan porast broja rođenih u ovom desetljeću jasan je ako znamo da je 1861. u labinskoj župi rođeno 103, a deset godina kasnije, 1871. godine 151 dijete. Prosječno je godišnje u matičnu knjigu upisano, dakle, 141,2 novorođenčadi, i to svake godine, osim 1861., 1862. i 1868., više muške nego ženske (v. Tablica 1., Grafikon 2. i 3.).

Sezonski raspored začeća i rođenja

Iz broja je rođenja i njihova rasporeda po mjesecima, odnosno godišnjim dobima lako zaključiti i broj i vrijeme začeća, a na koje su (u još uvijek uvelike predindustrijskom razdoblju) utjecali sezonski raspored poljskih radova, seksualni čimbenici, razni prirodni, klimatološki, atmosferski i higijenski utjecaji te konačno i utjecaj Crkve kao moralnog autoriteta.¹⁶ Izostanak je, a ne postojanje pravilno raspoređenog broja začeća fenomen, a ovi su čimbenici doista utjecali i na sezonski raspored začeća u labinskoj župi.¹⁷ Ipak, valja imati na umu i industrijski karakter onodobnog Labina, a čije je stanovništvo, o čemu će biti više riječi nešto kasnije, radilo i u okolnim ugljenokopima i time manje od stanovništva ostatka Istre bilo povezano za zemlju. No, bilo stanovništvo labinske župe pretežno agrarno ili ne, jasna je raspoređenost rođenja i začeća po mjesecima, a koja se podudara s ustaljenim obrascem.¹⁸ Tako je najviše djece na prostoru labinske župe u promatranom razdoblju rođeno upravo u prosincu, a začeto u ožujku, i to 9,91 ‰, a najmanje se začeća dogodilo u listopadu, tek 6,37 ‰ od ukupnog broja. Valja zamijetiti također i maksimume broja začeća u proljetnim i ljetnim mjesecima, od ožujka do srpnja, kada je začeto ukupno 47,16 ‰ od ukupnog broja začelih (v. Tablica 2., Grafikon 4.). Ovi

¹⁵ O demografskoj tranziciji u Hrvatskoj vidi: Nenad VEKARIĆ – Božena VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj«, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 47, Dubrovnik, 2009., str. 9–62.

¹⁶ Peter T. ELLISON – Claudia R. VALEGGIA – Diana S. SHERRY, »Human birth seasonality. Studies of Living and Extinct Human and Non-Human Primates«, u: Diane K. BROCKMAN – Carel P. van SCHAIK (ur.), *Seasonality in Primates*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006., str. 379; Nenad VEKARIĆ – Irena BENYOVSKY – Tatjana BUKLIJAŠ – Maurizio LEVAK – Nikša LUČIĆ – Marija MOGOROVIĆ – Jakša PRIMORAC, *Vrijeme ženidbe i ritam poroda. Dubrovnik i njegova okolica od 17. – 19. stoljeća*, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Zagreb – Dubrovnik, 2000., str. 84.

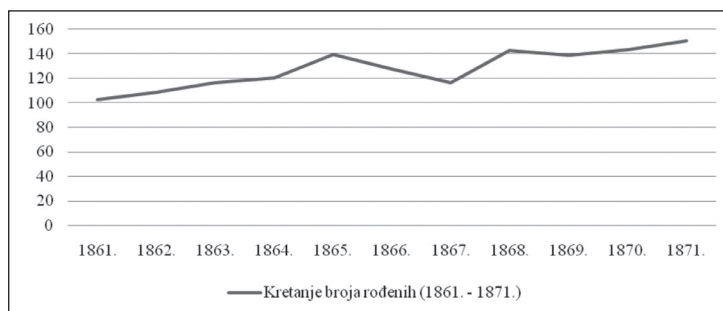
¹⁷ ELLISON – VALEGGIA – SHERRY, »Human birth seasonality...«, str. 379.

¹⁸ Vidi: VEKARIĆ – VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije...«, str. 41.

su podatci usporedivi i gotovo istovjetni podacima iz matičnih knjiga drugih istarskih župa, a gdje su, također, brojčani maksimumi začeca dosežani od veljače/ožujka do lipnja/srpnja. Slučaj je to u Buzetu¹⁹, Puli²⁰, Novigradu²¹ i Svetvinčentu²². Međutim, različito od zakonitosti »dvaju razdoblja najveće plodnosti«²³, a koja podrazumijevaju najveći broj začetih, osim za trajanja proljeća, i u siječnju, upravo je taj mjesec izuzetno »neplodan« u Labinu. Naime, uz najmanje plodne mjesece, kolovoz, rujan i listopad kada je začeto 7,15 %, 6,51 % i 6,37 % djece u čitavom je desetljeću u siječnju začeto tek 102 djeteta, ili 7,22 %. U prethodnom je mjesecu, prosincu, taj broj 120, a u veljači 115, pa je jasan nepravilan pad (v. Grafikon 4.). Odgovor je ovoj nepravilnosti nejasan jer, s obzirom na gradski i prigradski karakter župe, ne odgovara ponuđenim prijedlozima Vekarića i Vranješ-Šoljan o pomanjkanju vjenčanja zbog transhumancija.²⁴ Slična je nepravilnost prisutna još jedino u Pupnatu na Korčuli, jasno, seoskoj župi.²⁵

Tablica 2. – sezonski raspored začeca i rođenja (1861. – 1871.)

Mjesec	Broj začeca	%	Broj rođenja	%	Mjesec	Broj začeca	%	Broj rođenja	%
Siječanj	102	7,22	134	9,49	Srpanj	124	8,78	90	6,37
Veljača	115	8,14	133	9,42	Kolovoz	101	7,15	126	8,92
Ožujak	140	9,91	135	9,56	Rujan	92	6,51	120	8,5
Travanj	134	9,49	124	8,78	Listopad	90	6,37	102	7,22
Svibanj	133	9,42	101	7,15	Studeni	126	8,92	115	8,14
Lipanj	135	9,56	92	6,51	Prosinac	120	8,5	140	9,91

Grafikon 2. – kretanje broja rođenih (1861. – 1871.)

¹⁹ Isto, str. 41–42; Rina KRALJ-BRASSARD – Jelena OBRADOVIĆ-MOJAŠ – Miroslav BERTOŠA, »Stanovništvo Buzeta (1870. – 1880.): početak tranzicije mortaliteta«, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 47, Dubrovnik, 2009., str. 133.

²⁰ Slaven BERTOŠA, *Život i smrt u Puli. Starosjeditelji i doseljenici od XVII. do početka XIX. stoljeća*, Matica hrvatska, Pazin, 2002., str. 32.

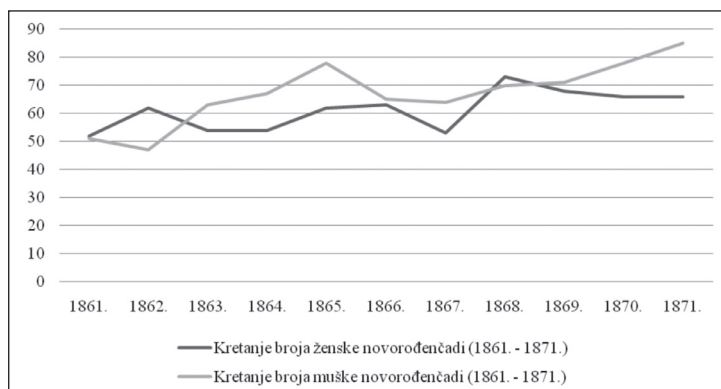
²¹ BUDICIN, »L'andamento della popolazione a Cittanova...«, str. 75.

²² Danijela DOBLANOVIĆ, »Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću«, *Povijesni prilozi*, 43, Zagreb, 2012., str. 220.

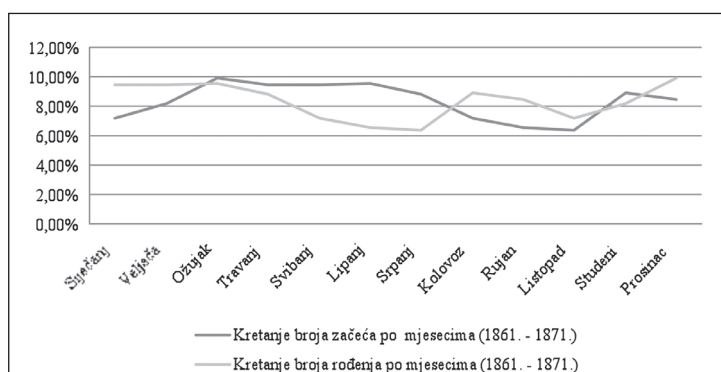
²³ VEKARIĆ – VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije...«, str. 41.

²⁴ Na ist. mj.

²⁵ Na ist. mj.

Grafikon 3. – kretanje broja ženske i muške novorođenčadi (1861. – 1871.)

Grafikon 4. – kretanje broja začeca i rođenja po mjesecima (1861. – 1871.)

Blizanci

Rađanje je blizanaca u obitelji genetski, ali i dobno, rasno i paritetno uvjetovano, a stopa je rađanja blizanaca, onih jednojajčanih i dvojajčanih prosječno 3,5, odnosno, ovisno o području i promatranj populaciji, 5 do 49 na 1000 rođenja.²⁶ Na prostoru je labinske župe u promatranom razdoblju rođeno svega 14 parova, odnosno 28 novorođenčadi blizanaca. U ukupnom broju rođenih blizanci čine svega 2 %, odnosno 20 ‰. Sličan je postotak blizanaca u ukupnom broju rođenih u sličnom razdoblju i na području župe Tinjan, 2,6 ‰²⁷ i Buzet, 2,89 ‰²⁸, dok je prosječan postotak rođenih blizanaca u Puli u razdoblju od 1613. do 1817. godine 4,03 ‰²⁹. Valja ovdje upozoriti da podatci iz pulskih matičnih knjiga ne podliježu usporedbi zbog vremenske nekompatibilnosti.

²⁶ VEKARIĆ *i dr.*, *Vrijeme ženidbe i ritam poroda...*, str. 70.

²⁷ KRVOPIĆ, *Matična knjiga župe Tinjan...*, str. 12.

²⁸ KRALJ-BRASSARD – OBRADOVIĆ-MOJAŠ – BERTOŠA, »Stanovništvo Buzeta (1870. – 1880.)...«, str. 136; VEKARIĆ – VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije...«, str. 49.

²⁹ Slaven BERTOŠA, »Nati nel medesimo parto: Slučajevi rođenja blizanaca u Puli – prema podacima iz novovjekovnih matičnih knjiga«, u: Marija MOGOROVIĆ CRLJENKO (ur.), *Filii, filiae...: položaj i uloga djece na jadranskom prostoru. Zbornik IV. istarskog povijesnog biennala*, Državni arhiv u Pazinu – Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Zavičajni muzej Poreštine, Poreč, 2011., str. 163.

Broj i ritam poroda

Na broj djece u obitelji, slično kao kod sezonskog rasporeda začeca, utjecali su brojni čimbenici, odnosno interesi roditelja. U seoskim je obiteljima, uglavnom zbog potrebe za većim brojem radnih ruku, ali i zbog višeg broja rano umrle djece broj potomaka uglavnom bio veći nego u gradskih obitelji.³⁰ Dakako, učestalost je rađanja ovisna o reproduktivnom, odnosno fertilnom razdoblju para, ali i već navedenim čimbenicima, utjecala na brojnost potomstva. Unutar ovdje promatranog desetljeća, a temeljem analize stotinu parova,³¹ 2,61 je prosječan broj djece po paru. Svakako valja imati na umu spomenuto vremensko ograničenje, ali i da je ovaj prosjek dobiven bez obzira na socijalni status roditelja. Ovdje treba spomenuti i činjenicu da je najviše djece, njih osmero, u promatranih deset godina rodila Marija Rubinić (*Rubinich*), žena *posjednika* Jakova Barišića (*Jacobus/Giacomo Barissich*).³² Iza Marije i Jakova su Ivan Rumić (*Ioannes/Giovanni Rumich*), *kovač/bravar* i žena mu Dominika (*Dominica/Domenica*) Gobbo sa sedmero novorođenčadi.³³ Obje, dakle, obitelji nisu isključivo seoske, a objema je i boravište u samome gradu, pa paradigmatično o »hiperprodukciji« seoske djece ovdje valja provjeriti. Kod parova s više od jednog rođenja, njih 66 od 100 promatranih, u prosjeku je prinova dolazila nakon svakih 36,36 mjeseci, odnosno približno tri godine, a prosječno je između prvog i zadnjeg rođenja prošlo 6,24 godine.

Babice

Neposredno prije samog čina rađanja, ali i za poroda i nakon, ženama su pomagale babice, žene podučene uglavnom iskustvom, ali i one mlađe, često kćeri drugih babica.³⁴ Posebna je rubrika u devetnaestostoljetnim matičnim knjigama, pa tako i u ovoj labinskoj, bila rezervirana za obvezan upis babičina imena, ali i neke ranije matične knjige, poput onih župe Labin za razdoblje od 1536. do 1583. godine i Novigrada za razdoblje 1591. – 1632., koje sadrže imena babica, iako upisi, tada neobavezni, nisu redoviti.³⁵ Zbog ugroženosti novorođenčeta, odnosno nedonoščeta, s mogućnošću njegove smrti, babice su ga, doista nerijetko, krstile preventivno, jer tek je kršteno dijete imalo »pravo ulaska u raj«, a obred bi

³⁰ *Isto*, str. 165.

³¹ Stotinu je roditeljskih parova potrebnih za ovu analizu izlučeno imajući na umu heterogenost stanovništva, posebice onu imovinsku, odnosno gospodarsku, a koja utječe i na broj i ritam poroda. Točnije, obitelji su ove reprezentativne populacije odabrane u pravilnom omjeru prema ukupnoj roditeljskoj populaciji zabilježenoj u matici, odnosno prema broju pripadnika određene društvene skupine; seljaka (kolona), radnika, obrtnika, posjednika, građana, građana – posjednika i plemenitih građana.

³² DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1861., 1862., 1864., 1865., 1867., 1869. i 1871.

³³ *Isto*, god. 1861., 1864., 1865., 1867., 1868., 1869. i 1871.

³⁴ Usp. Marija MOGOROVIĆ CRLJENKO, *Nepoznati svijet istarskih žena. Položaj i uloga žene u istarskim komunalnim društvima: primjer Novigrada u 15. i 16. stoljeću*, Srednja Europa, Zagreb, 2006., str. 77.

³⁵ *Isto*, str. 106; MOGOROVIĆ CRLJENKO – POROPAT – UJČIĆ, »*Suficit tibi scriber*: matična knjiga krštenih župe Labin...«, str. 450.

kasnije nadopunio svećenik.³⁶ Ovakvi su slučajevi, o čemu će biti više riječi nešto kasnije, prisutni i u labinskoj župi u promatranom desetljeću.

Upisivane u rubriku *obstetrix*, obrađena matična knjiga sadrži imena dvanaest žena, koje su u barem jednom trenutku u župi djelovale kao babice. Prisutne kao babice kod čak 630, odnosno 203 poroda, najčešće su majkama za poroda pomagale Ana Busotinić (*Anna Bussotinich*) i Magdalena Pikot (*Picot*), a slijedi ih Marija Busotinić (*Bussotinich*), vjerojatno obiteljski vezana uz Anu (sestra ili majka/kći) sa 199 poroda. Knjiga bilježi i ime jedne babice iz druge župe, *Giustine Battistin* iz Plomina, prisutne pri rođenju nezakonitog Jakova Benedikta, kasnije ozakonjenog brakom njegove majke i, vjerojatno biološkog oca, Plominjanina Antona Batičića.³⁷ U ovom je slučaju vjerojatno dijete rođeno u Plominu, a iz nekog razloga kršteno u Labinu. Zanimljivo je da je babica Magdalena Pikot (djevojački *Calioni*) u matičnu knjigu upisana i kao majka, a pri porodu joj je pomagala kolegica Marija Silić (*Sillich*), babica prisutna i kod druga 103 poroda.³⁸ Uzevši, dakle, u obzir Magdalenino građansko porijeklo kao članice obitelji *Calioni*, te, zbog poroda, relativno mladu dob, lako je zaključiti da uloga babice nije bila rezervirana za određeni društveni sloj, ali ni za isključivo starije žene. Imena su ostalih sedam babica sljedeća: Lucija Škopac (*Lucia Scopaz*), Marija Zustović (*Zustovich*), Justina Hrvatina (*Giustina Chervatin*), Lucija Hrvatina (*Lucia Chervatin*), Dominika Golja (*Dominica Goglia*), Ivana (*Ioanna*) Juričić i Martina Vlačić (*Vlacich*). Imena se svih navedenih babica javljaju kroz čitavo desetljeće, a iščitavajući matičnu knjigu stječe se dojam »područne ingerencije« svake pojedine. Jasno, detaljnijim bi se istraživanjem, posebice izlučivanjem kućnih brojeva moglo zaključivati o točno određenim dijelovima grada i podgrađa u nadležnosti određene babice.³⁹

Smrt novorođenčadi

Posebno su župnici, znakom križa i datumom smrti, na stranicama matične knjige označili kratko nakon rođenja umrlu djecu. Čak je 317, odnosno 22,38 % od ukupnog broja rođene djece u gradu, u promatranom desetljeću i rođeno i umrlo, odnosno doživjelo maksimalno desetu godinu života. Iako su na ranu smrt djece utjecali vanjski, vremenski čimbenici, pa su nerijetko, češće nego u ljetnim, obolijevala i umirala u hladnim mjesecima, zanimljivo je da je raspored umrlih u gradu i »podgrađu« po mjesecima vrlo nepravilan. Naime, točno je da je najveći broj smrtnih slučajeva gradske djece zabilježen u hladnim mjesecima, siječnju i prosincu, njih 33 (10,47 %), odnosno 43 (13,65 %), međutim, upravo su se tim maksimumima približili i topli mjeseci; svibanj, za čijeg je trajanja umrlo 30 djece (9,52 %), i kolovoz sa 28 (8,8 %) mrtvih. Najmanji je broj umrle djece, sukladno pravilu, zabilježen u lipnju, njih 13, no, oprečno pravilu, drugi je mjesec s najmanjim brojem umrlih

³⁶ S. BERTOŠA, *Život i smrt u Puli...*, str. 35.

³⁷ DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1861.

³⁸ *Isto*, god. 1868.

³⁹ Valja ovdje spomenuti da babice Lucija Škopac, Martina Vlačić i Ivana Juričić djeluju isključivo na području župa Sveti Lovreč Labinski/Diminići, Sveta Lucija, te na području Nedešćine. Međutim, i druge navedene babice u istom broju slučajeva, a nerijetko i češće pomažu pri porodima na području seoskih župa.

listopad, kada je umrlo njih 18 (v. Grafikon 5. i 6.). Dakako da su ove nepravilnosti prisutne zbog karakteristika gradskog života, ugroženijeg zbog češće prisutnosti određenih (niže navedenih) bolesti, a što potvrđuje i pravilniji raspored broja umrlih na selu, odnosno u mjestima župa Sv. Lucija, Sv. Lovreč-Diminići i Sv. Nedelja, gdje je na smrtnost djece, u višoj mjeri nego u gradu, utjecala klima. Naime, ukupno je 24 djece, barem prema bilješkama župnika (vjerojatno i više, što valja provjeriti u knjigama umrlih), umrlo u tim mjestima unutar desetljeća, i to najviše, u obama slučajevima njih petero, u prosincu i siječnju, a niti jedno u toplim mjesecima srpnju i kolovozu (v. Grafikon 7. i 8.). Smrt su netom rođene djece za trajanja toplih mjeseci, od travnja do rujna, uzrokovale razne, i ne tako rijetke, virusne i bakterijske infekcije. Među najčešćima na Poluotoku bile su razne trbušne infekcije, upale grla i respiratornog sustava uopće te kozice.⁴⁰ Uzroci smrti labinske novorođenčadi u promatranom desetljeću za trajanja toplih mjeseci u mnogočemu su slični navedenima, ali nerijetko i različiti. Naime, najčešće su kraj imena umrlog djeteta upisivane⁴¹ bolesti: rahitis, razna stanja probavnog trakta, poput (febrilne) konvulzije, česte kod dojenčadi, spazma, dizenterije i dijareje, razne upale (grla i pluća), tuberkuloza, skrofuloza, angina, šarlahna groznica, laringitis, vodene kozice, pa čak i zatajenje srca i »marazam«, odnosno slabost tijela. Gotovo sve ove bolesti, poput dizenterije, rahitisa, skrofuloze, tuberkuloze, marazma i dr., posljedica su nekvalitetne prehrane i lošijih uvjeta života u kakvim je živjelo onodobno seljaštvo. Osim očekivanih uzroka smrti, u matičnu knjigu umrlih upisan je i cerebrosposinalni meningitis, čak i danas izuzetno rijetka i smrtonosna bolest, a koja se javlja u godinama maksimuma broja umrlih.

Broj je umrlih, gotovo paralelno s brojem rođenih⁴², u konstantnom porastu od 1861. do 1871., a iznimka je, s visokom smrtnošću i u gradu i na selu, godina 1868. nakon čega slijedi drastičan pad 1869. i još jedan porast 1870. godine (v. Grafikon 5. i 7.). Upravo je 1868., u godini iznenadnog porasta broja preranih smrti zabilježen i najveći broj umrlih – 59 u gradu i sedmero na selu. Na drugom je mjestu godina 1870. sa šestoro umrlih na selu i 56 u gradu. Drastični skokovi broja umrlih 1868. i 1870. godine zavređuju detaljnije istraživanje, posebice obradom matične knjige umrlih za isto razdoblje. Zanimljivo je da je udio umrle djece u ukupnom broju umrlih u stalnom porastu pa su u drugoj polovici promatranog desetljeća, točnije od godine 1868. više od polovice umrlih upravo djeca. Uzevši u obzir stalni rast broja umrle djece i nižu stopu mortaliteta, vjerojatan je uzrok tome sve veća zdravstvena osviještenost odraslih (v. Grafikon 9.).

Sličnost je prisutna i u odnosu kretanja broja rođene i umrle djece po mjesecima, pa tako broj umrlih, primjerice, raste u kolovozu i prosincu (rast od 21,42 %, odnosno 95,45 %), u sličnim trenucima porasta broja rođenih (rast od 40 %, odnosno 21,74 %), a pada u lipnju i listopadu, u mjesecima opadanja i broja rođenih. Odnos je dvaju grafikona

⁴⁰ Usp. Egidio IVETIC, »La popolazione di Parenzo nel settecento: aspetti, problemi ed episodi del movimento demografico«, *Atti del Centro di ricerche storiche Rovigno*, vol XXI, Rovigno, 1991., str. 142–155.

⁴¹ Matična knjiga umrlih župe Labin 1860. – 1910., mikrofilmski svitak br. 22 Hrvatskog državnog arhiva, god. 1861. – 1871.

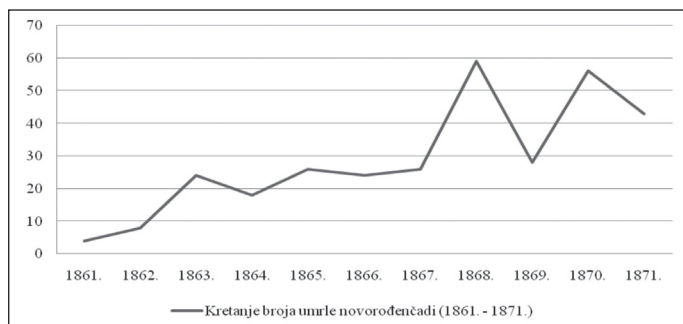
⁴² Vidi grafikon br. 1.

pravilniji u drugom dijelu godine, od srpnja nadalje, a odstupanja postoje u prvom dijelu godine, posebice u proljetnim mjesecima, od ožujka do svibnja (v. Grafikon 10.).

Osim neposredno ili kratko nakon rođenja, djeca su umirala i u majčinoj utrobi ili uslijed preranog poroda. Ukupno je sedamnaestero mrtvorodenčadi upisano u maticu krštenih iako je, pomalo paradoksalno, tek njih osmero zaista i kršteno. Naime, vjerojatno spoznavši da će dijete biti rođeno mrtvo, babica je preventivno krstila dijete u »majčinoj utrobi«, a takva su krštenja u matici popraćena opaskom *obstetrix in utero matris* – »[krstila, op. a.] babica u majčinoj utrobi«.⁴³ Na taj je način duša nerođenog djeteta spašena, a babica je postupak mogla opravdati jer, u konačnici, (ni)je mogla znati da je dijete već mrtvo. Prema upisu su također dva, od ukupno osam krštenih, mrtvorodena djeteta krstili župnikov pomoćnik Franjo Franković (*Franciscus Francovich*)⁴⁴ i Ivan Lovro (*Ioannes Laurentius/Lorenzo*)⁴⁵, kanonik župe Sv. Lovreča Labinskog. Moguće je da su se ova dvojica našli u domovima majki ne bi li duhovno pomogli njima pri teškom porodu ili samoj djeci, a pritom su i krstili nerođene.

Zanimljiva su i dva upisa od 14. listopada 1864. kada je babica Marija Zustović (*Zustovich*) krstila dva brata blizanca, Franju (*Franciscus*) i Antonija, sinove Marije Granduh i Blaža (*Blasiusa*) Gerla, radnika ugljenokopa.⁴⁶ Naime, uz upis imena braće stoji i opaska *abortus*. No, iako zanimljiva, opaska svjedoči zapravo o dvama spontanima pobačajima odnosno dvama preranim rođenjima, a ne namjernom pobačaju jer, u konačnici, ako i majka odluči namjerno pobaciti sigurno ne bi fetusu dodijelila ime, niti bi bio kršten, a nikako ni upisan u maticu krštenih.

Ovdje valja upozoriti i na tek jedno mrtvorodenče, od ukupno sedamnaest, koje je rođeno i kršteno u seoskoj župi, točnije u župi Sv. Martin.⁴⁷ Malo je vjerojatno da je toliki nesrazmjer među brojevima gradske/prigradske i seoske mrtvorodenčadi uvjetovan načinom i kvalitetom gradskog, odnosno seoskog života. Vjerojatniji je razlog izostanka seoske mrtvorodenčadi, jednostavno, sasvim razumljiv izostanak vođenja bilo kakve evidencije o njima kao nekrštenoj djeci.

Grafikon 5. – kretanje broja rano umrle novorođenčadi (1861. – 1871.)

⁴³ Ukupno je šestoro od osam krštenih mrtvorodenčadi krstila jedna od babica *in utero matris*; DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1861., 1862., 1866., 1867. i 1868.

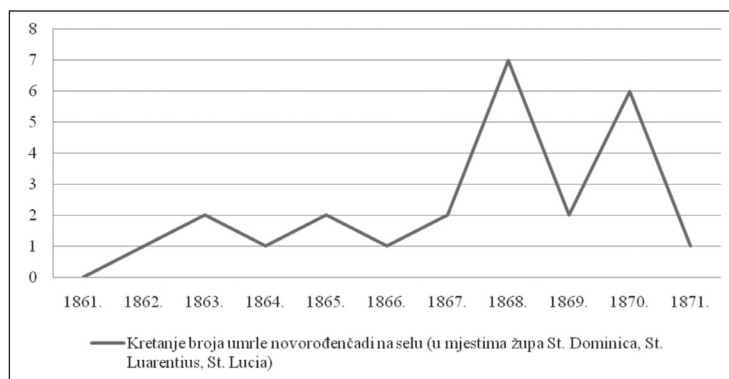
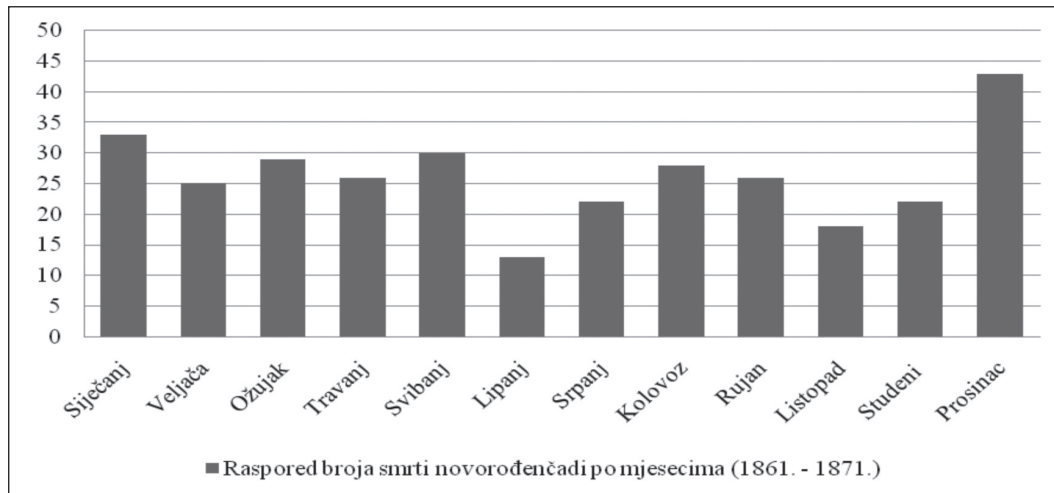
⁴⁴ *Isto*, god. 1862.

⁴⁵ *Isto*, god. 1863.

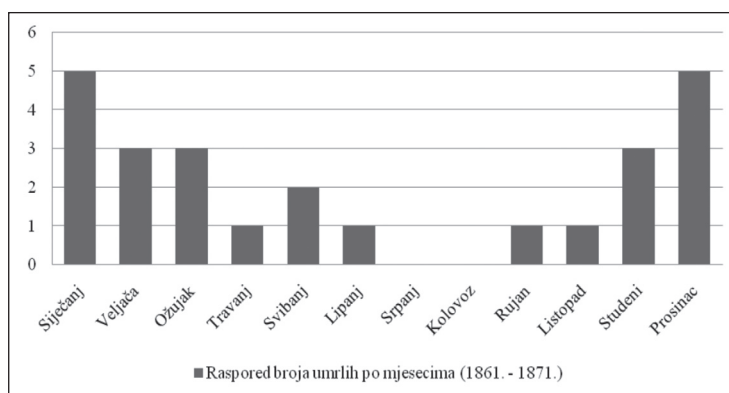
⁴⁶ *Isto*, god. 1864.

⁴⁷ *Isto*, god. 1863.

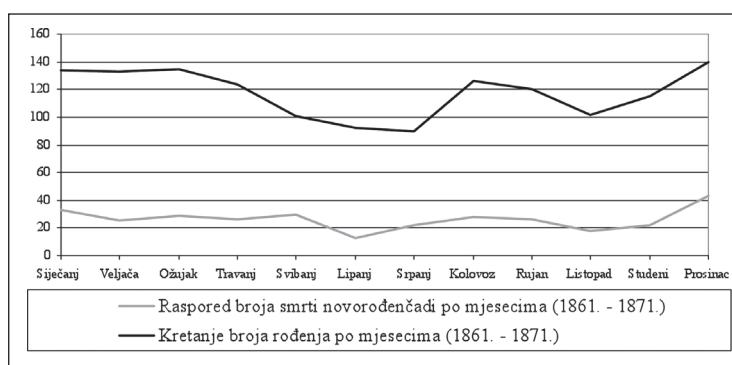
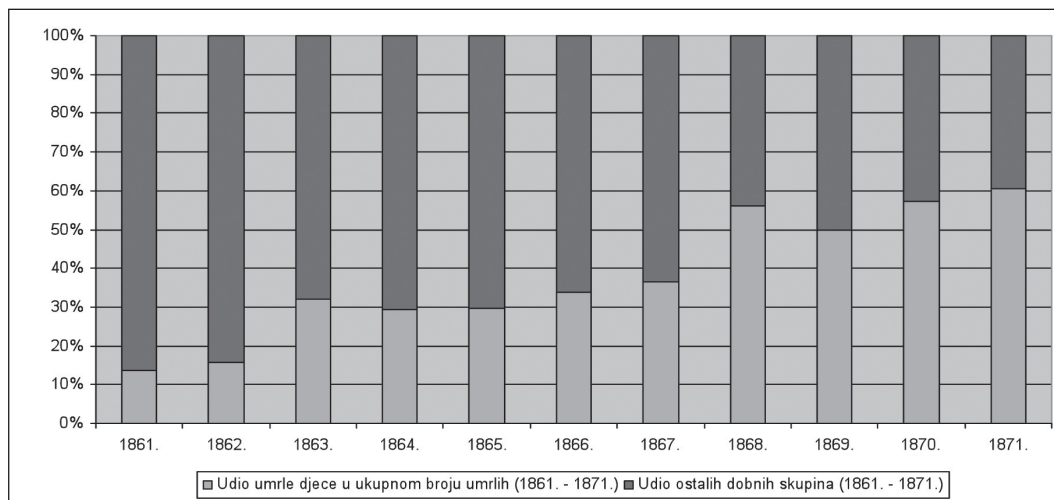
Grafikon 6. – raspored broja rano umrle novorođenčadi po mjesecima (1861. – 1871.)

Grafikon 7. – kretanje broja rano umrle novorođenčadi na selu (1861. – 1871.)

Grafikon 8. – raspored broja rano umrle novorođenčadi na selu po mjesecima (1861. – 1871.)

Grafikon 9. – udio umrle djece do 10. godine starosti u ukupnom broju umrlih (1861. – 1871.)**Grafikon 10.**

– odnos kretanja broja rođene i broja umrle novorođenčadi po mjesecima (1861. – 1871.)

Krštenja

Sukladno katoličkoj, i uopće kršćanskoj tradiciji, novorođenčad je nedugo nakon rođenja primila i prvi od sedam sakramenata i na taj način postala članovima Crkve, a zbog čega, u konačnici, i postoje matice krštenih. Iako u posebnim okolnostima krstiti mogu čak i nekršteni, obično je obred izvršavao župnik, odnosno đakon kao njegov pomoćnik, a nerijetko je, što je prisutno i u obrađenoj matici, krstila i babica *per exorcismum*, odnosno u slučaju opasnosti po život novorođenčeta.⁴⁸

⁴⁸ Usp. S. BERTOŠA, *Život i smrt u Puli...*, str. 35.

Krstitelji – župnici, pomoćnici i babice

Sukladno tome, i u obrađenoj matičnoj knjizi u promatranom su desetljeću i u labinskoj župi najčešća imena upisivana u rubriku *Nomen baptizantis* upravo imena labinskog župnika i njegovih pomoćnika. Krstitelj s najvećim brojem podjela tog sakramenta je upravo tadašnji labinski župnik, suradnik tadašnjeg porečko-pulskog biskupa Jurja Dobrile⁴⁹, Ivan (*Ioannes*) Permej, a koji je krstio 420 krštenika. Slijede ga njegovi pomoćnici Jakov Lukaš (*Jacobus Lucas*) s 377, potom Oliver (*Olivus*) Rismondo s 275 i Antonio Resar sa 170 obreda. U matici su upisana i imena krstitelja iz drugih mjesta, i to Ivan Tomšić (*Ioannes Tomsich*) iz Nedešćine⁵⁰, *Franciscus de Lombardo* iz Plomina⁵¹, Gašpar (*Casparus*) Petrus, kanonik iz Kršana⁵² i Ivan Lovro (*Ioannes Laurentius/Lorenzo*), kanonik iz Sv. Lovreča-Diminića Labinskog⁵³. Ostali su krstitelji, i to domaći, župnikovi pomoćnici Franjo Franković (*Franciscus Francovich*), Franjo Marotti (*Franciscus Marotti*), Ivan (*Ioannes*) Colacio, Bernardin (*Bernardinus*) Polotti, don Josip (*Josephus*) Zuliani, kapelan Petar Koraca (*Pietrus Corazza*) i neki Tomašić (*Tomassich*). Osim klerika i laičkih im pomoćnika, u slučaju su opasnosti po život tek rođene djece, ili u slučaju one mrtvorodne, krstile i babice, a uz takve upise u rubrici rezerviranoj za krstitelje, u ovom slučaju babice, obično stoji *ob periculum in mora* – »zbog opasnosti od smrti«. ⁵⁴ Takav bi nepotpuni obred, ukupno njih 36 u promatranom desetljeću, ukoliko bi dijete dovoljno dugo poživjelo, kasnije nadopunio jedan od svećenika ili pomoćnika/đakona.

Biranje imena

Prije samog su obreda krštenja roditelji, ili cijela obitelj, trebali vlastitom djetetu odabrati ime. Iako je prezime riječ koja sažimlje obiteljsko porijeklo, kratki simbol obiteljske povijesti, pa čak i ranijeg društvenog statusa, a ime konstantno nanovo uvedena odrednica, dakako da i dodjeljivanje osobnog imena nerijetko podliježe određenim pravilima.⁵⁵ Doista je rijetko novorođenima dodjeljivano potpuno novo ime, takvi su slučajevi karakteristični za suvremeno nam vrijeme, dok je u ranijim razdobljima na imenovanje djeteta utjecala crkvena ili obiteljska tradicija, kulturni i ekonomski kontekst, podrijetlo, pa čak i politički nazori roditelja, što je slučaj i u promatranoj matici.⁵⁶

⁴⁹ O suradnji Ivana Permeja, župnika labinskog i suvremenog mu biskupa vidi: Markus LEIDECK, *Juraj Dobrila (1812. – 1882.). Povodom 200. obljetnice rođenja – katalog izložbe*, Državni arhiv u Pazinu, Pazin, 2012.

⁵⁰ DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1861. i 1862.

⁵¹ *Isto*, god. 1865.

⁵² *Isto*, god. 1861.

⁵³ Kanonik Ivan Lovro krstio je 79-ero novorođenčadi kroz čitava desetljeća.

⁵⁴ Usp. S. BERTOŠA, *Život i smrt u Puli...*, str. 35.

⁵⁵ Usp. Nenad VEKARIĆ, »Geneaologija u službi onomastike«, *Folia onomastica Croatica*, knj. 12 – 13, god. 2003. – 2004., Zagreb, 2004., str. 549–552.

⁵⁶ Usp. Barbara VODANOVIĆ, »Osobna imena na Pašmanu«, *Folia onomastica Croatica*, knj. 14, god. 2005., Zagreb, 2005., str. 201–216.

Imena registrirane novorođenčadi, u matičnu knjigu upisivana u latinskom ili talijanskom obliku, najčešće su dvočlana, bilo muška ili ženska, rjeđe jednočlana, a prisutna su i tročlana, pa čak i četveročlana imena. Stoga, ovdje iznesenih deset najučestalijih ženskih i muških imena nerijetko su jedan član potpunog imena, a najčešće su upravo i njihove kombinacije.

Deset je najčešćih ženskih imena upisanih u promatranu maticu Marija/*Maria* [319 (35,48 %)], Antonija/*Antonia* [157 (17,46 %)], Ivana/*Ioanna* [109 (12,12 %)], Dominika/*Dominica* [94 (10,45 %)], Katarina/*Catharina* [88 (9,78 %)], Josipa/*Josepha* [43 (4,78 %)], Jakova/*Jacoba* [33 (3,67 %)], Franciska/*Francisca* [21 (2,33 %)], Matea/*Mattia/Mathaea* [21 (2,33 %)] i Alojzija/*Aloysia* [14 (1,55 %)], te deset najučestalijih muških imena Ivan/*Ioannes* [192 (23,5 %)], Antun/*Antonius* [188 (23 %)], Dominik/*Dominicus* [110 (13,46 %)], Josip/*Josephus* [89 (10,89 %)], Jakov/*Jacobus* [88 (10,77 %)], Matej/*Matthaeus* [47 (5,75 %)], Franjo/*Franciscus* [41 (5 %)], Martin/*Martinus* [25 (3,05 %)], Petar/*Petrus* [20 (2,44 %)] i Alojz/*Aloysius* [17 (2,08 %)].

Sva su ova imena, jasno je, aloglotska⁵⁷, a većina ih je biblijskog porijekla ili su na neki način vezana uz katoličku tradiciju imanentnu labinskom, istarskom i uopće hrvatskom prostoru. Jasna je i podjednaka zastupljenost sličnih imena kod oba spola poput Ivan/Ivana, Antun/Antonija, Dominik/Dominika, odnosno Alojz/Alojzija kao najrjeđa među najučestalijim imenima. Osim posredne veze s kršćanskom, odnosno biblijskom antroponimijom, matica bilježi i neposredno imenovanje djece prema svecima, odnosno blagdanima. Slučaj je to kod četiri djevojčice, i to Marije Sante, rođene 1. prosinca 1871.⁵⁸, dviju Marija Magdalena, rođenih 19. lipnja 1861.⁵⁹, odnosno 1. srpnja 1871.⁶⁰ i Natalije Antonije Alojzije rođene 24. prosinca 1870.⁶¹ godine. Potonja je vlastito ime (Natalija/Božica) »zaslužila« rođenjem na Badnjak. Šestorica dječaka također vlastito ime duguju Božiću; *Natalis Antonius Hanibalis*⁶², *Aloysius Petrus Natalis*⁶³ i *Natalis*⁶⁴ rođeni na Božić 1861., 1868., odnosno 1870. godine, te *Antonius Natalis*⁶⁵, rođen na Badnjak 1864., *Natalis Thoma*⁶⁶, rođen 20. prosinca iste godine i imenjaka mu *Thoma Natalis*⁶⁷, rođen 15. prosinca 1869. godine. *Sanctus Justus Vincentius*⁶⁸, rođen 1. studenog 1861., ime je, očito, dobio po

⁵⁷ O idioglotskim i aloglotskim, odnosno domaćim i stranim imenima i uopće antroponimiji vidi: Anđela FRANČIĆ, »Što je osobno ime?«, *Folia onomastica Croatica*, knj. 15, god. 2006., Zagreb, 2006., str. 71–80.

⁵⁸ DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1871.

⁵⁹ *Isto*, god. 1861.

⁶⁰ *Isto*, god. 1871.

⁶¹ *Isto*, god. 1870.

⁶² *Isto*, god. 1861.

⁶³ *Isto*, god. 1868.

⁶⁴ *Isto*, god. 1870.

⁶⁵ *Isto*, god. 1864.

⁶⁶ *Isto*, god. 1864.

⁶⁷ *Isto*, god. 1869.

⁶⁸ *Isto*, god. 1861.

svecu, kao i *Josephus Sanctus*⁶⁹, rođen istog datuma, ali 1862. godine. Trojica su, i to dvojica imena *Ioannes Silvester*⁷⁰, rođeni 30. i 31. prosinca 1862., odnosno 1867. godine i *Silvester Romanus*,⁷¹ rođen 1. siječnja 1867., ime dobili prema Sv. Silvestru, svecu slavljenom na datum njihova rođenja, odnosno dan prije ili poslije.

Godina je 1861., početna godina upisa u promatranu matičnu knjigu, godina osnutka Pokrajinskog sabora, mjesta institucionalizacije »slavensko«-talijanskih međuetničkih trvenja. Uostalom, ta je godina međaš između desetljeća apsolutizma u Monarhiji i demokratizacije njezine uprave, pa su nove političke okolnosti, odnosno nazori lokalnog stanovništva utjecali, očito, čak i na biranje djetetova imena. Tri su takva primjera *Augustus Caesar Ioannes*⁷², rođen 20. srpnja 1861., *Attilius Regulus Romanus*⁷³, rođen 24. kolovoza 1863. i *Ittala Illiade Maria Libera*,⁷⁴ Atilina sestra, rođena 20. studenog 1861. godine. Roditelji Atila »Kralja Rimskoga« i Marije Libere jesu Josip Lius i Filomena Filippi, labinski *građani posjednici*, društvenim statusom, porijeklom, ali i, očito, političkim nazorima u svezi s talijanskom etnijom. Roditelji su Augusta Cezara, pak, Josip Lukaš (*Lucas*) i Augusta Schöfl također *građani posjednici*, ali porijeklom nevezani uz istarsku talijansku etničku skupinu.⁷⁵ Očito je njihov imovinski i društveni status prevagnuo pri priključenju jednoj od interesnih skupina.

Biranje kuma

Osim imena, valjalo je prije krštenja, kao, uostalom, i danas, novorođenome djetetu odabrati i prikladne kumove. Prema kršćanskoj tradiciji kum je, uz, dakako, roditelje, najbliži vlastitome kumčetu i on, u slučaju da dijete vlastite roditelje, pa i bilo kojeg mogućeg staratelja, na bilo koji način izgubi, postaje, barem formalno, skrbnikom. Konačno, kanon svjedoči i o duhovnom srodstvu dviju obitelji, obitelji kuma i kumčeta, a koje je formalno istovjetno bračnoj ili krvnoj vezi.⁷⁶ Tek je 27 slučajeva bez kumova zabilježeno u promatranom matičnoj knjizi, i to mrtvorodne ili ubrzo umrle djece, a u kumskom je paru uvijek prisutan muškarac, dok je kod 62 slučaja kum samo jedan, dakle, bez kume.

Iz ranije je navedenog logično pretpostaviti da su roditelji, kadgod je to bilo moguće, kuma vlastitom djetetu tražili među imućnim ili imućnijim poznanicima. Ovakva pretpostavka implicira i proporcionalno sužavanje izbora s porastom socijalnog, odnosno ekonomskog statusa. Također se pretpostavlja i nepostojanje, odnosno, koliko

⁶⁹ *Isto*, god. 1862.

⁷⁰ *Isto*, god. 1862. i 1867.

⁷¹ *Isto*, god. 1867.

⁷² *Isto*, god. 1861.

⁷³ *Isto*, god. 1863.

⁷⁴ *Isto*, god. 1861.

⁷⁵ O istaknutijim labinskim obiteljima vidi: STEMBERGER, *Labinska povijesna kronika...*, razbacano.

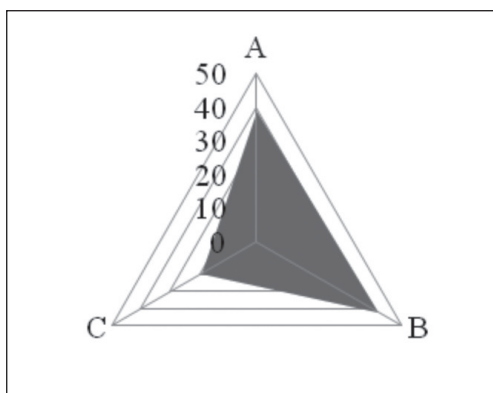
⁷⁶ Usp. Zdenka JANEKOVIĆ RÖMER, *Rod i grad. Dubrovačka obitelj od XIII. do XV. stoljeća*, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Dubrovnik, 1994., str. 59.

je god moguće, otklanjanje retrogradnog gravitiranja. Podijelimo li promatrano labinsko stanovništvo, odnosno kumove i roditelje, na tri socijalne skupine, i to: A) seljaci i koloni, B) radnici (ugljenokopa), obrtnici, mornari i sl. i C) građani, građani – posjednici i plemenite obitelji, tada je jasno da su takve pretpostavke točne. Naime, skupina A teži svim trima skupinama ali, dakako, ne podjednako. Ova najviše gravitira skupini za jedan stupanj višoj, skupini B, nešto manje vlastitoj, a najmanje skupini C (v. Grafikon 11.). Uglavnom roditelji iz skupine A kumove biraju u skupini C u slučaju još uvijek prisutnog kolonatskog odnosa. Naime, seljak, koji možda inače nikako ne bi upoznao plemenitog labinskog građanina – posjednika, u slučaju da na njegovu posjedu radi kao kolon, što implicira i određeni odnos, radije odabire takvu priliku nego nekoga iz vlastite ili stupanj više skupine. Kod gravitiranja vlastitoj skupini, roditelj kumove iz skupine A uglavnom bira u slučaju rođenja nezakonitog djeteta. Tada je, najčešće, upravo netko iz obitelji majke i kum. Skupina A, sukladno pretpostavci, ima najveći izbor kumova među društvenim skupinama, a retrogradna je gravitacija nemoguća.

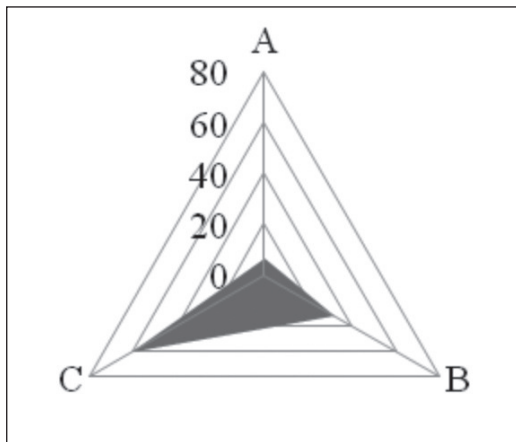
Ista je tendencija prisutna i kod skupine B, a koja najviše gravitira za stupanj višoj skupini C, manje vlastitoj, te najmanje skupini A. Retrogradno je gravitiranje suženo do najmanjeg mogućeg stupnja (v. Grafikon 12.). Istovjetno ranijim dvjema, i skupina C također gravitira najmućnijoj, odnosno vlastitoj skupini, tek u 7,55 % slučajeva skupini B, a niti u jednom slučaju skupini A (v. Grafikon 13.). Retrogradno je gravitiranje, dakle, i ovdje, koliko je to moguće, otklonjeno. Pravilno je i proporcionalno sužavanje izbora s rastom društvenog statusa.

Posebna su skupina unutar skupine B strani radnici ugljenokopa, i to oni porijeklom iz Kranjske i Štajerske, a koji u većini slučajeva gravitiraju vlastitoj skupini, odnosno drugim radnicima ugljenokopa istog porijekla. Tek rijetki od njih gravitiraju višoj C skupini, a ti su, vjerojatno, već duže vrijeme boravili u Labinu, ili onoliko koliko je potrebno za izgradnju odnosa u gradu.

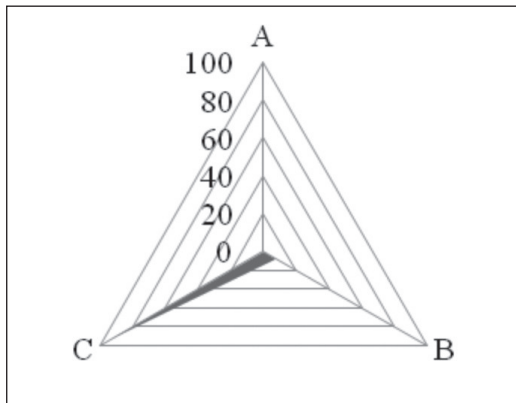
Zbog ovakvih se tendencija i pravilnosti u konačnici izdvojila određena skupina »postojanih kumova«, pa iščitavajući matičnu knjigu stalno nailazimo na poznata imena. Konačno, ukupni je udio kumova u broju upisanih odraslih osoba (kumova i roditelja), stoga, tek 1/3.

Grafikon 11. – gravitiranje skupine A

Grafikon 12. – gravitiranje skupine B

Grafikon 13. – gravitiranje skupine C

Nezakonita novorođenčad

Na koncu, župnik je nakon odrađenog obreda krštenja, uz ostale podatke, upisao i podatak o zakonitom ili nezakonitom novorođenčetu. Naime, prema kanonu svako je dijete rođeno u zakonitom braku smatrano, dakako, zakonitim, a ono rođeno izvan ozakonjene veze, kao plod preljuba, konkubinata ili, jednostavno, odnosa nevjenčanog para označeno je kao nezakonito. Odnos se prema nezakonitoj djeci, njihov položaj u obitelji i odnos sa polubračom, odnosno polusestrama ovisno o povijesnom razdoblju i nakanama roditelja, uglavnom očeva, mijenjao od podjednakog statusa do potpunog društvenog izopćenja. No, nezahvalnom je ulogom u bilo kojem razdoblju bilo biti nezakonitim djetetom. Položaj je nezakonitog djeteta u obitelji nerijetko uvjetovan i odnosom roditelja, izvanbračnih partnera, odnosno naravi njihove veze.⁷⁷ Na odnos je prema izvanbračnoj djeci utjecala i crkvena doktrina, a prema kojoj izvanbračna djeca ne zaslužuju status jednak statusu zakonite djece.⁷⁸

⁷⁷ Vidi: Marija MOGOROVIĆ CRLJENKO, »Odnos prema nezakonitoj djeci u istarskim komunalnim društvima od kraja 15. do sredine 17. stoljeća«, u: ISTA (ur.), *Filii, filiae...*, str. 160.

⁷⁸ JANEKOVIĆ RÖMER, *Rod i grad...*, str. 115–119; Miroslav BERTOŠA, *Izazovi povijesnog zanata: Lokalna povijest i sveopći modeli*, Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2002., str. 335 i dalje.

U promatranom je desetljeću u labinskoj župi rođeno svega 69-ero nezakonite, izvanbračne djece, odnosno 4,88 % u ukupnom broju rođenih. Od ukupnog broja nezakonitih, 44 je rođeno u gradu, odnosno podgrađu, a 25 na selu, odnosno u mjestima manjih, već navedenih, labinskih župa. Dakako, roditelji su nerijetko izbjegavali krstiti vanbračno dijete u vlastitoj župi pa je broj upisane izvanbračne djece manji od stvarnog broja.⁷⁹ U sličnom je razdoblju, usporedbe radi, u župi Tinjan rođeno 3,46 %⁸⁰, a u Buzetu, u desetljeću između 1870. i 1880. godine, 2,35 %⁸¹ izvanbračne, odnosno nezakonite djece. U Puli je, što ne podliježe usporedbi, u razdoblju od 1613. do 1678. rođeno 7,22 % nezakonitih u ukupnoj populaciji novorođenčadi.⁸² Ukupno je tek troje, odnosno 6,81 % nezakonite gradske i prigradske novorođenčadi ozakonjeno brakom, a kod 13-ero, odnosno 29,54 % netko se izjasnio ocem, dok je na selu ozakonjeno tek jedno dijete, odnosno 4 %, a priznatih je ukupno troje, odnosno 12 %. Točnije, 5,43 % seoske djece rođeno je u izvanbračnoj vezi, odnosno svako 18. dijete, dok je u gradu svako 21. dijete, odnosno 4,62 %, nezakonito. Brojke svjedoče o nešto slobodnijem seoskom životu. Ukupno je u labinskoj župi, dakle, brakom ozakonjeno 5,79 % izvanbračne novorođenčadi, dok je netko od muškaraca priznao očinstvo kod 23,19 % izvanbračne djece. Zanimljivo je da je najčešćim svjedokom pri priznanju očinstva ili ozakonjenja brakom bio Petar (*Pietro*) *Brunetti*, labinski stolar.⁸³

Zaključak

Ova je analiza podataka izlučenih iz navedene matične knjige, u konačnici, pokazala u drugim sličnim studijama utvrđene paradigme demografske evolucije društva. Međutim, osim određenih sličnosti s navedenim istarskim i drugim hrvatskim mjestima, primjerice kod omjera muške i ženske novorođenčadi ili, pak, broja blizanaca, labinska je župa, u promatranom razdoblju sigurno, ali vjerojatno pola stoljeća ranije i isto toliko kasnije, po mnogočemu specifična. Naime, sezonski se raspored začeca i rođenja, oprečno utvrđenom predlošku, razlikuje od većine do danas obrađenih župa. Raspored umrlih po mjesecima također ne prati pokazani i dokazani obrazac, a o kojem se, vidimo, pokatkad i slijepo zaključuje. Razlog ovdje iznesenim demografskim (ne)pravilnostima devetnaestostoljetne labinske župe valja tražiti i u njezinoj ponajprije gospodarskoj, ali i etničkoj posebnosti. Naime, još je u vrijeme mletačke uprave Labin s bližom okolicom postao crpilištem ruda, ponajprije ugljena, što je, različito od ostatka matičnog mu poluotoka, postupno industrijaliziralo grad te uzrokovalo imigraciju kvalificirane radne snage i njihovih obitelji, posebice, što je jasno i iz promatrane matice, za austrijske uprave, i to uglavnom s prostora današnje Slovenije. Uzevši to u obzir, iznenadila bi svaka dublja sličnost s, barem u ovom razdoblju, demografski inertnijim i etnički statičnijim ostatkom Poluotoka. Jasno,

⁷⁹ S. BERTOŠA, *Život i smrt u Puli...*, str. 201.

⁸⁰ KRVOPIĆ, *Matična knjiga krštenih župe Tinjan...*, str. 14–15.

⁸¹ KRALJ-BRASSARD – OBRADOVIĆ-MOJAŠ – BERTOŠA, »Stanovništvo Buzeta (1870. – 1880.)...«, str. 136.

⁸² S. BERTOŠA, *Život i smrt u Puli...*, str. 201.

⁸³ DAPA, HR-DAPA-429, ZMK: 125 MKK župe Labin 1861-1879, god. 1863. i 1868.

utvrđene se pravilnosti javljaju u seoskim župama pa je logično zaključiti da upravo ti obrasci vrijede kod tradicionalno poljoprivredi orijentiranog stanovništva.

Dakako, ostali su podatci, poput imena babica ili župnika imanentno specifični, što nikako ne iznenađuje. Imena, pak, novorođenčadi, aloglotska i biblijska, prate onovremeni obrazac, pa se i nameće zaključak da su birana imena sukladna ne samo istarskoj nego i općeeuropskoj, katoličkoj tradiciji. Ovdje izneseni zaključci o izboru kumova, vjerujem, iako nisu pomnije istraživani, zasigurno nalaze svoju potvrdu i u drugim maticama krštenih.

PRILOZI

Zanimanja roditelja i kumova

/	<i>Zanimanja (status)</i>	<i>Porijeklo</i>	<i>Imena i prezimena</i>	<i>Broj upisa</i>		<i>Broj upisa (ukupno)</i>
				<i>Roditelji</i>	<i>Kumovi</i>	
/						
/	Agricola, villicus, rusticus (seljak, poljoprivrednik)			667 (m) 633 (ž)	184 (m) 154 (ž)	1638
Radnici ugljenokopa	Operarius (radnik)			93 (m) 4 (ž)	1 (m)	
	Mettalurgus (metalurg)	Ex Croatia (Hrvatska)	Lulich Ioannes, Stiglich Mathias	92	4	263
		Ex Carniola (Kranjska)	Krašovic Josephus, Gerl (Gherl) Blasius, Cadunz (Kadunz) Franciscus, Ipauz Martinus, Billman Josephus, Gruden Ioannes, Verkaverh Bartholomeus, Močnik Leopoldus, Blasnik Mathaeus, Debelak Antonius, Zigale Mathaeus, Oblak Georgius, Babnik Franciscus, Scubez Ioannes, Guna Blasius, Globocnik Franciscus, Kriuc Franciscus, Stalc Jacobus, Setina Thoma, Berdais Dominicus, Meglich Dominicus, Sippel Lucas, Verh Michael, Krompeck Ioannes, Vihar Bartholomeus			
		Ex Styriae (Štajerska)	Lamoth (Lamot) Laurentius, Lattnik Antonius, Ozwirk Thoma, Skerbinšek Thoma, Kokal Franciscus			
		Pinquentinus/Pinguentinus (Buzet)	Jerman Mathaeus, Rigatto Franciscus			
		Goritanus (Gorica)	Camauli Ioannes			
		Ilyrus (Hrvatsko Primorje?, Slovenija?)	Kokot Franciscus			

	Montanisticus (radnik ugljenokopa)			7	40	
	Medicus montanisticus (liječnik ugljenokopa)		Milevoj Petrus	1	0	
	Infirmarius montanisticus (bolničar ugljenokopa)		Gerl Blasius	1	0	
	Pesatore montanisticus (mjerni inspektor ugljenokopa)		Negri Ioannes	1	0	
	Auriga montanisticus (vozač <i>vagoneta</i>)		Zorz Bartholomeus, Stembergar Josephus	2	0	
	Fodinarius/Fodinis (miner ugljenokopa)		Piuk Franciscus, Pahor Josephus, Bagatai Ioannes ...	17	0	
	Civilis (građanin)		Manzoni Maria, Scampicchio Anna, Mallabotich Catharina, Signorelli Maria, Depangher Maria, Lius Marietta, Fillinich Maria, Battiala Elisa, Pitaco Regina, Lius Filomena, Dusman Marietta, Luciani Antonietta, Diminich Maria, De Vergotini Theresia, Benussi Euphemia, Colman Josepha, Danellon Philomena, Peiler Maria, Lius Melchior, Manzoni Vincentus, Negri Aloysius, Peiler Ioannes, Sestan Ernestus, Lius Felix, Negri Ioannes Bapt., Negri Carolus, Battiala Antonius, Depangher – Manzini Julius, Calioni Ferdinandus, Lazzarini Jacobus, Lius Jacobus, Cattaro Felix, Diminich Lorenzo, Scampicchio Antonius, Palisca Ioannes, Rudan Ioannes, Negri Ioannes, Lorenzini Antonius, Signorelli	61 (m) 95 (ž)	49 (m) 40 (ž)	245

			Petrus, Furlani Jacobus, Zubin Petrus, Zustovich Ioannes			
	Possidens/Civilis possidens (posjednik/građanin posjednik)			55	118	173
	Sutor (postolar)		Opatich Antonius, Opatich Aloysius, Cumicich Antonius, Zustovich Vincentius, Battistin Ioannesmaria, Bellusich Antonius, Manzoni Vincentius, Detoni Leonhardus, Coppe Antonius, Coppe Jacobus, Dusman Jacobus, Vladislovich Josephus, Retz Josephus, Valcich Josephus, Gelcich Dominicus, Miletich Franciscus, Picot Mathaeus, Ongaro Nicolaus, Cocot Josephus, Francovich Jacobus, Signorelli Petrus, Cumicich Mathaeus, Furlani Antonius, Furlani Pietro, Rumich Antonius, Brencich Josephus, Zustovich Antonius	83	5	88
	Sartor (krojač)		Verbanaz Ioannes, Dusich Petrus, Cocot Antonius, Vladislovich Antonius, Vladislovich Franciscus, Doria Fortunatus, Miletich Franciscus, Cocot Ioannes, Dusman Antonius	24	2	26
	Murator/Lapicida (zidar/ kamenoklesar)		Martincich Dominicus, Diminich Dominicus, Delantonio Bartholomeus, Zanetti Josephus, Sopelsa Clemens, Mazzilis Nicolaus, Detoni Aloysius, Vlacich Ioannes, Lenuzza Ioannesmaria	23	5	28
		Venetus (Venecija)	Montena Leonhardus			

	Faber lignarius (stolar)		Furlanich Nicolaus, Sbergliaffa Jacobus, Vernier Antonius, Sillich Antonius, Zuliani Josephus, Sillich Dominicus, Sillich Paris, Sirola Michael, Vernier Ioannes	21	0	21
	Textor/Tessitore (tkalac)		Furlani Jacobus, Filippi Ioannes, Dusman Jacobus, Scalamera Josephus, Dusich Josephus, Zustovich Josephus, Cumicich Josephus, Batticich Ioannes	20	3	23
	Faber ferrarius (kovač [željeza]/bravar)		Prasen Andreas, Rumich Antonius, Vlacich Ioannesmaria, Valcich Josephus, Rumich Ioannes, Berdais Ignatius, Prassen Ioannes	19	0	19
		Ex Croatia (Hrvatska)	Vukovich Mathaeus			
	Faber/Fabro (kovač)		Veccelio Liberalis, Zustovich Antonius, Barissich Jacobus, Zuliani Antonius, Martincich Thoma, Battistin Ioannesmaria, Rumich Gasparo (Casparus)	9	37	46
	Pistor/Pistore (pekar)		Desan Ioannes, Zubin Pietro	6	1	7
	Falegname (stolar)		Brunetti Pietro, Sbergliaffa Giacomo	0	10	10
	Nauta/Maritimus (mornar)		Faraguna Dominicus, Cnapich Josephus, Faraguna Antonius, Busechian Ioannes, Lukon Antonius, Glussich Martinus, Bussechian Antonius, Pusani Petrus, Faraguna Andrea	13	2	15
	Adjunctus Judicialis (sudski ađutant)		Mestron Josephus, Mestron Dominicus, Tujak Antonius	5	0	5
	Cursor Judicialis (sudski glasnik)		Rerecich Ioannes	1	0	1
	Cursor Sanitarius /Sanita Maritimus (glasnik pomorskog zdravstva)		Zustovich Ioannes	3	0	3

	Cursor publici aerarii (rizničar)		Bellusich Ioannes	1	0	1
	Cursor Comunalis (općinski glasnik)		Opatich Ioannes	2	0	2
	Cursor Praetorilis (glasnik općinskog načelnika)		Rerecich Ioannes, Chincich Ioannes	2	0	2
	Caccclarius Judicialis (sudski tajnik)		Lius Jacobus	1	1	2
	Preator districtus Albonensis (čelnik labinskog kotara)		Cernich Ioannes	2	0	2
	Cassiere steurales in Albona (porezni blagajnik)		Luciani Jacobus	1	0	1
	Magister musico organe (učitelj orgulja)		Laude Ignatius	1	0	1
	Advocato/Avocato (odvjetnik)		Scampicchio Antonius, Lucas Giovanni	3	39	42
	Notajo (notar/bilježnik)		Scampicchio Antonius	1	1	2
	Bandajo/Bandarius (limar)		Viverit Fortunato, Veccelio Liberale	1	9	10
	Machinista (vozač)	Ex Bohemia (Češka)	Sklenar Vitus, Vesely Ioannes	2	0	2
	Macellajo (mesar)		Valcich Ioannes, Bellussich Guiseppe, Zuliani Antonio	1	5	6
	Servo (sluga)			13 (m) 11 (ž)	1 (ž)	25
	Schichtmeister (voditelj/upravitelj smjene)		Součrek Franz (Franciscus)	0	11	11
	Vidua (udovica)			9	10	19
	UKUPNO			2.007	732	2.739

SAŽETAK

Rođenja i krštenja u Labinu od 1861. do 1871.

Temeljem analize podataka za desetljeće od 1861. do 1871. upisanih u matičnu knjigu krštenih župe Labin za razdoblje između 1861. i 1879. godine, ovaj rad donosi informacije o nekim demografskim pokazateljima, ponegdje sličnim i u mnogočemu različitim od podataka iz matica drugih istarskih župa.

U labinskoj je župi u promatranom desetljeću, tako, rođeno ukupno 1412 djece, od čega 739 dječaka i 673 djevojčice. Rođeno je tek 28 blizanaca, a prerano je umrlo ukupno 317 novorođenčadi, odnosno netom rođene djece. Ovi su podatci, s obzirom i na gradsku i na seosku provenijenciju, tretirani statistički, pa su i utvrđene određene pravilnosti ili, pak, specifičnosti labinske župe u spomenutom desetljeću.

Rad, konačno, donosi i podatke o krstiteljima, župnicima ili njihovim pomoćnicima te o onodobnim labinskim babicama. Donosi također podatke o određenim obrascima ponašanja pojedinih društvenih slojeva kod biranja kumova te podatke o zanimanjima svih zabilježenih odraslih osoba.

SUMMARY

Births and Baptisms in Labin from 1861 to 1871

Further to the analysis of the records for the period 1861 to 1871 of the entries made in the register of baptisms of the Parish of Labin in the period from 1861 to 1879, this paper brings information on certain demographic indicators, sometimes similar to and sometimes largely different from the information obtained from registers produced in other Istrian parishes.

In the studied decade, the Parish of Labin saw the birth of 1412 children, 739 boys and 673 girls. Only 28 twins were born, and 317 new-borns died at birth or prematurely. This data, considering its both urban and rural provenance, were treated statistically, which gave rise to certain regularities or, on the other hand, particularities of the Parish of Labin in the said decade.

Finally, the paper provides information on the baptizers, parish priests or their assistants and on the midwives operating in Labin in that time. In addition, the paper also brings data on certain behavioural patterns of various social strata when choosing godparents, as well as information of the professions of the recorded adults.

RIASSUNTO

Nascite e battesimi ad Albona dal 1861 al 1871

In base all'analisi dei dati per il decennio dal 1861 al 1871 degli iscritti nel registro dei battezzati della parrocchia di Albona nel periodo dal 1861 al 1879, questo testo riporta informazioni su alcuni indici demografici, in alcuni punti simili ma in altri diversi rispetto ai dati provenienti da altre parrocchie istriane.

Nella parrocchia di Albona, nel corso del decennio osservato, sono nati 1412 bambini, di cui 739 maschi e 673 femmine. Sono nati soltanto 28 gemelli, morti precocemente 317 neonati o bambini nati da poco. Questi dati, prendendo in considerazione sia la provenienza urbana che rurale, sono stati trattati statisticamente, cosicché sono state stabilite alcune regolarità oppure particolarità della parrocchia di Albona nel citato decennio.

Il Testo, in fine, riporta i dati dei battezzanti, parroci o i loro assistenti, e delle ostetriche albonesi di quell'epoca. Inoltre, riporta i dati relativi agli atteggiamenti dei ceti sociali in merito alla scelta dei padrini e delle madrine e i dati riguardanti le professioni di tutte le persone adulte registrate.